

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่
แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
แม่ฮ่องสอน เขต 2*

Competencies of School Administrators Affecting Learning Space
Enhancement of Schools under Mae Hong Son Primary Educational
Service Area Office 2

เอกรินทร์ เขียวไพล่, โสภนา สุดสมบูรณ์ และสุทิวรรณ ตันติรจนางค์

Ekkarin Kheaplai, Sopana Sudsomboon and Suttiwan Tuntirojanawong

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Ekkarin_po_@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 4) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 286 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครีจซีและมอร์แกน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .84 และ .80 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

*ได้รับบทความ: 29 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 26 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 28 ธันวาคม 2565

Received: August 29, 2022; Revised: September 26, 2022; Accepted: December 28, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริการที่ดี การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร การพัฒนาทีมงาน และการมุ่งผลสัมฤทธิ์
2. การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพและการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด และการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริงอยู่ในระดับมาก
3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .616$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการบริการที่ดี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสารส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยมีอำนาจร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 39.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา; สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา; การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the competence of the school administrators; 2) the enhancement of the learning space of schools; 3) the relationship between the competence of the school administrators and the enhancement of the learning space of schools; and 4) the competence of the school administrators affecting the enhancement of learning space of school. The sample group consisted of 286 teachers in schools under Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2, all of whom were obtained by the Krejcie and Morgan's sample size table and stratified random sampling based on school size. The employed research instrument was a questionnaire dealing with the competency of the school administrators and the enhancing the learning space, with reliability coefficients of .84 and .80 respectively. The statistics employed for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson is product-moment correlation, and stepwise multiple regression analysis.

The result of this research as follows:

1. The overall and each aspect of the competence of school administrators were rated at the highest level that ranked in descending order, were the good service, the creating a common vision in terms of development, the use of innovation technology and communication, the team development and the aspect of achievement respectively.
2. The overall enhancement of learning space was at the highest level, when considering each aspect, the enhancing the physical learning space and the enhancing social learning space were at the highest level and the enhancing virtual learning space was at the high level.
3. The competency of school administrators correlated positively with the enrichment of learning space at a quite high level ($r = .616$), with statistical significance at the .01 level.
4. The competency of the school administrator that included the team development, the good service, the creating a common vision and the development of innovation technology and communication in school were affecting the enhancement of learning space of schools. These factor were significant predictors of the organizational commitment of teachers and they could explain 39.70 % of the variance ($p = .01$).

Keywords: School administrators; Competencies of school administrators; Enhancing learning spaces of school

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศ การจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะเพื่อช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษา จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงกระตุ้นและส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาสมรรถนะของแต่ละบุคคลเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ. 2561- พ.ศ. 2580) ที่ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปกระบวนการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน สถานศึกษาจึงต้องจัดให้มีพื้นที่ทั้ง

ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ ทั้งที่เป็นห้องเรียนมีการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าหรือห้องเรียนเสมือนจริงเพื่อเป็นพื้นที่ในการรวมกลุ่มสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า พื้นที่แห่งการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความสะดวกสบายและยืดหยุ่นตรงกับลักษณะงานที่มีความแตกต่างเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่าง (Xianfeng, 2021) ซึ่ง Sandris Zeivots (2018) ที่ได้แบ่งพื้นที่แห่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง ทั้งนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งจะจัดให้มีพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในลักษณะใดก็ขึ้นอยู่กับบริบทสถานศึกษานั้นๆ

การพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิดและแรงจูงใจในการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (มานะ ครุฑาโรจน์, 2563) และจำลอง นักพ่อน (2562) กล่าวว่า สมรรถนะมีความเชื่อมโยงใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความสามารถพื้นฐานของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผลรวมจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการทำงานของบุคคล ซึ่งอยู่ภายนอกตัวบุคคลสามารถมองเห็น วัดและประเมินได้ง่าย และส่วนที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล เช่น แรงจูงใจ ค่านิยม ลักษณะนิสัย พฤติกรรมส่วนตัว ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลและบทบาททางสังคม อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในงานตามภารกิจและหน้าที่ ทั้งนี้ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การบริการที่ดี 4) การพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร และ 5) การพัฒนาทีมงาน (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548) ซึ่งการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องปฏิรูปแนวคิดใหม่เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงในบริบทการศึกษาหลายประการ อาทิ ลักษณะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รูปแบบทางสังคม หลักสูตรการศึกษา และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับอภิภา ปรัชญพothi (2560) ที่กล่าวว่าการออกแบบพื้นที่แห่งการเรียนรู้ควรเน้นผู้ซึ่งพื้นที่เป็นสำคัญโดยเฉพาะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

การจัดการศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งไทยใหญ่ ลาหู่ ปากาญอ ลัวะ ม้ง ลีซอ จีนยูนนาน ต้องอยู่ กระจายอยู่ในพื้นที่ทุกอำเภอ ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่มีความแตกต่างกัน สถานศึกษาส่วนมากอยู่บนภูเขา ยากลำบากในการเดินทางและการสื่อสาร จึงทำให้เกิด

ปัญหาประสพความยุ่งยากในการจัดการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อม ห้องเรียน อาคารเรียน และบริบทพื้นที่ไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2560) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2, 2563) จากสภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่าไม่เอื้อต่อการจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ดังนั้นการสนับสนุนให้มีพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาปรับใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
4. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ครูในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จากสถานศึกษา 176 แห่ง รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 1,106 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 286 คน หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งจากนั้นเทียบสัดส่วน และสุ่มอย่างง่าย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความเที่ยงเท่ากับ .84 และ 3) การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความเที่ยงเท่ากับ .80
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามจำนวน 286 ฉบับ ส่งผ่านไปรษณีย์

มีกำหนดระยะเวลา 1 เดือนซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 268 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.70

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นแบบสำรวจรายการ โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์ และ 4) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

4. สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริการที่ดี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านการพัฒนาทีมงาน และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในภาพรวม

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม	4.71	0.18	มากที่สุด
2. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.63	0.15	มากที่สุด
3. การบริการที่ดี	4.80	0.15	มากที่สุด
4. การพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และการสื่อสาร	4.68	0.22	มากที่สุด
5. การพัฒนาทีมงาน	4.64	0.15	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม (n = 268)	4.69	0.12	มากที่สุด

2. การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคมและการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในภาพรวม

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ	4.73	0.20	มากที่สุด
2. พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม	4.60	0.16	มากที่สุด
3. พื้นที่แห่งการเรียนรู้เหมือนจริง	4.46	0.22	มาก
เฉลี่ยรวม (n = 268)	4.59	0.12	มากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .616$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาทีมงาน (X_5) ($r = .551$) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_2) ($r = .544$) ด้านการบริการที่ดี (X_3) ($r = .427$) ด้านการพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร (X_4) ($r = .339$) และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (X_1) ($r = .319$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	$Y_{รวม}$
X_1	.161**	.324**	.145**	.319**
X_2	.175**	.776**	.177**	.544**
X_3	.029	.651**	.206**	.427**
X_4	-.112	.223**	.493**	.339**
X_5	.205**	.762**	.173**	.551**
$X_{รวม}$	.112	.747**	.372**	.616**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนาทีมงาน (X5) ด้านการบริการที่ดี (X3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (X1) และด้านการพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร (X4) โดยสมรรถนะทั้ง 4 ด้านร่วมกันทำนายการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 39.70 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ตัวแปรทำนาย	R	R ²	Adjusted R ²	Std. Error	F	p
X ₅	.551	.304	.301	.101	116.016	0.000
X ₅ X ₃	.614	.377	.372	.096	31.173	0.000
X ₅ X ₃ X ₁	.625	.391	.384	.095	5.975	0.015
X ₅ X ₃ X ₁ X ₄	.637	.406	.397	.094	6.705	0.010

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริการที่ดี ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการพัฒนาการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านการพัฒนาทีมงาน และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ มีประสิทธิภาพ และเป็นมืออาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดในกลุ่ม ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

การบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่ม เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาดังอยู่ในพื้นที่ห่างไกล สถานศึกษาจึงเป็นที่พึ่งพาของชาวบ้านหรือชุมชนทั้งทางด้านวิชาการที่ชาวบ้านคาดหวังว่าสถานศึกษาจะเป็นสถานที่ที่จะอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ของตนเองให้มีความรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ส่วนทางด้านสังคมชาวบ้านหรือชุมชนคาดหวังว่าสถานศึกษาเป็นแหล่งสะสมความรู้ ความทันสมัยและ

ความเจริญ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจบริบทของพื้นที่ รวมถึงจะต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้รับบริการทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและชุมชน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาก็สามารถดำเนินการได้ดี ซึ่งสังเกตได้จากข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นสวนพฤกษศาสตร์ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เหล่านั้น (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2, 2563) โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ นิธิ เรืองสุขอุดม (2563) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและรายด้านพบว่าด้านการบริการที่ดีเป็นสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลยากลำบากในการเดินทางและสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาบางแห่ง ถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียง หรือครูปฏิบัติหน้าที่แทนผู้บริหารสถานศึกษาแล้วก็ตาม แต่ยังพบว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนนั้นขาดความมุ่งมั่นและเต็มใจในการบริหารสถานศึกษา และที่สำคัญไปกว่านั้นผู้บริหารขาดการประเมินการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ซึ่งสังเกตได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ไม่มีการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องวิชิต แสงสว่าง (2563) ที่พบว่าสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในลำดับสุดท้าย

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ระหว่างมากถึงมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดในกลุ่ม ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในกลุ่ม เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 มีพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางด้านกายภาพเพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าด้านอื่นๆ และเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ยังต้องการให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานต้นแบบสำนักงาน Green Clean Safety และ มีการบริหารจัดการองค์กรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้บริหารจึงพัฒนาสถานศึกษาในทิศทางพื้นที่ทางกายภาพ เป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับ Barrett (2017) พบว่าความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนอายุตั้งแต่ 5 ถึง 11 ปี ของสถานศึกษาประถมในสหราชอาณาจักรเป็นผลมาจากการออกแบบพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพของห้องเรียน

การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม โดยเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ขาดความพร้อมเกี่ยวกับระบบไฟฟ้า เทคโนโลยี และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตส่งผลให้เกิดข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนแบบออนไลน์และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกับการเข้าถึงเทคโนโลยีบนเครือข่ายอย่างมีคุณภาพได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2562) พบว่า สถานการณ์และแนวโน้มการจัดการศึกษาในจังหวัดมีประเด็นปัญหาเรื่องการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนการสอนของครูยังมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับประพิมพ์ อัดตะนันท์ (2563) ที่ระบุว่า ควรพัฒนาลังสารสนเทศดิจิทัลและเว็บไซต์ที่ครูจัดทำขึ้นมาเอง นำมาพัฒนาต่อยอดและส่งเสริมให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างการพัฒนาตนเอง ในขณะที่ Zeivots Schuck (2018) พบว่า พื้นที่เสมือน (ระบบคอมพิวเตอร์) และอุปกรณ์ นักเรียนมีความต้องการพื้นที่เสมือนและอุปกรณ์ต่างๆ เป็นลำดับต้นๆ ของความต้องการ

3. จากสมมติฐานข้อ 1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการพัฒนาทีมงานมีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์สูงสุด แสดงว่าถ้าหากผู้บริหารมีความรู้ความสามารถทักษะและเจตคติในการพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ก็จะทำให้การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทีมงานโดยการจัดให้มีโครงการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โครงการพัฒนาศักยภาพข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับเล็ก ชมันเขียว (2562) พบว่า สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและบุคลากรมีความสอดคล้องกับโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นี้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวิชิต แสงสว่าง (2563) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาทีมงานมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก

4. จากสมมติฐานข้อ 2 พบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่ฯ มีการบริหารจัดการองค์กรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาสถานศึกษาให้มีความทันสมัย พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการพัฒนาทีมงาน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการตั้งใจและโน้มน้าวให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของแต่ละคน ทำให้สามารถเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพัฒนาทีมงานเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีการคอยสนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จึงทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวิชาชีพฯ โหนด (2562) พบว่า การพัฒนาทีมงานเป็นองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับชีวิตแสงสว่าง (2563) พบว่า การพัฒนาทีมงานเป็นสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเตรียมคนไทย 4.0 ของสถานศึกษาโดยรวมพหุการณ์ได้ร้อยละ 68.70

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์และการทำงานเป็นทีมน้อยกว่าสมรรถนะด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) แสวงหาวิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรพัฒนาทักษะในการสื่อสารและจิตใจเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้อย่างจริงจัง และ 3) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพของห้องเรียนออนไลน์ให้สามารถใช้งานได้จริง

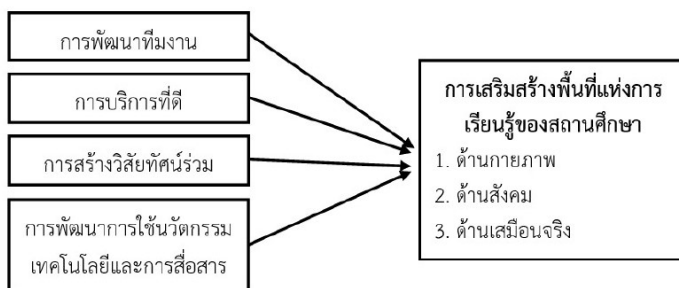
1.2 ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริงยังมีการปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ควรกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้และ ควรส่งเสริมให้สถานศึกษานำนวัตกรรม เทคโนโลยี และการสื่อสารมาใช้ในการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยมีอำนาจร่วมกันพหุการณ์ได้ร้อยละ 39.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการทำวิจัยครั้งนี้ ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็น แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการดำเนินงานการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ได้แนวทางในการเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). รายงานเฉพาะเรื่องที่ 8 การปฏิรูปครูและอาจารย์. เข้าถึงได้จาก <http://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1742>
- จำลอง นักพ่อน. (2562). หน่วยที่ 9 การบริหารสมรรถนะทรัพยากรบุคคลในองค์กร. ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 6-10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิธิ เรืองสุขอุดม. (2563). สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประพิมพ์ อัดตะนันท์. (2563). อนาคตภาพของพื้นที่การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วารสารสมาคมนักวิจัย, 25(1), 156-169.
- วิชาพัชญ์ โหนา. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในคุยประเทศไทย 4.0. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส), 26(1), 111-119.
- มานะ ครุธาโรจน์. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(9), 351-369.
- เล็ก ขมิ้นเขียว. (2562). การศึกษาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(3), 113-124.

- วิจิต แสงสว่าง. (2563). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเตรียมคนไทย 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(1), 219-231.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *หลักเกณฑ์และวิธีการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2561-2562*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2560). การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(2), 379-392.
- Barrett. (2017). The Holistic impact of classroom spaces on learning in specific subjects. *Environment and Behavior*, 49(4), 425-451.
- Sandris Z. (2018). Needs and expectations of a new learning space: Research students' perspectives. *Australasian Journal of Educational Technology*, 34(6), 27-40.
- Xianfeng. (2021). Informal learning spaces in higher education: Student preferences and activities. *Buildings*, 11(2), 1-27.

